

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Musta vyö tulkkauksessa

Näkökulmia kamppailulajien tulkkaukseen

Maria Kontturi & Vilma Pekkarinen

Viittomakielentulkin koulutusohjelma (240 op)

04/2013

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Viittomakielentulkin koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Maria Kontturi & Vilma Pekkarinen	Sivumäärä 33 ja 2 liitesivua
Työn nimi Musta vyö tulkkauksessa - Näkökulmia kamppailulajien tulkkaukseen	
Ohjaava(t) opettaja(t) Liisa Halkosaari	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Tulkkipalvelut Sivupersoonaa, Kirsi Mäki	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millaisia tulkkauksratkaisuja käytetään liikuntatilanteissa, joissa visuaalisen mallin antaminen on tärkeässä osassa. Aihetta lähestyttiin kamppailulajien kautta, sillä kamppailulajit ovat usein ohjattuja liikuntamuotoja, joissa verbaalinen ohjaus tapahtuu samanaikaisesti visuaalisen esimerkin näyttämisen kanssa. Lajit olivat taekwondo ja brasilialainen jiu-jitsu. Tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella, millaisia aspekteja kamppailulajien tulkkaukseen kuuluu.</p> <p>Tutkimus toteutettiin havainnoimalla ja tallentamalla tulkattuja kamppailulajiharjoituksia. Havainnoinnin kohteena oli kaksi viittomakielen tulkkia, jotka toimivat tulkkina kahdelle viittomakieliselle lajiharrastajalle. Havainnoinnin lisäksi tutkimuksessa haastateltiin viittomakielisiä lajiharrastajia sekä kamppailulajiohjaajaa.</p> <p>Tutkimuksessa saatiin selville kahden tulkin toimintatapoja sijoittumiseen, pukeutumiseen, tarkkaavaisuuteen ja tulkkauksratkaisuihin liittyen kamppailulajiharjoituksissa. Tulkkien sijoittuminen oli kuuron asiakkaan sijainnista riippuvaista: tulkki sijoittui sinne, missä kuuro pystyi näkemään sekä tulkkauksen että tulkattavan puhujan ja, ohjaajan ollessa kyseessä, hänen näyttämänsä liikkeet. Molemmat tulkit olivat pukeutuneet tilanteeseen sopivasti eli urheilullisesti, mutta silti siististi. Tulkit tarkkailivat jatkuvasti ympäristöään tulkkaustarpeen, tulkkauksen oikeellisuuden sekä loukkaantumisuhan vuoksi. Tulkit käyttivät yhteensä kolmea eri tulkkauksratkaisua tilanteissa, joissa ohjaaja näytti liikettä ja antoi ohjeita suullisesti yhtä aikaa. Nämä tavat olivat liikkeen tuottaminen itse, pelkän sanallisen informaation tulkkaminen sekä ohjaajan mallin osoittaminen eli kuuron ohjaaminen katsomaan demonstraatiota suoraan.</p> <p>Työn tilaajana toimi Tulkkipalvelut Sivupersoonaa. Työmme tarjoaa tilaajalle hyödyllistä tietoa siitä, miten tulkit toimivat kamppailulajien harjoituksissa. Tutkimus on myös ensimmäinen laatuaan, joka käsittelee tulkkien tekemiä ratkaisuja tilanteissa, joissa tarjolla on visuaalinen malli. Työn tuloksia voi hyödyntää muiden liikuntalajien tulkkauksen lisäksi myös lukuisiin muihin tulkkauksilanteisiin.</p>	
Asiasanat tulkkaukset, suomalainen viittomakieli, urheilu, kamppailulajit	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Programme in Sign Language Interpretation

ABSTRACT

Author Maria Kontturi & Vilma Pekkarinen	Number of Pages 33 and 2 attachments
Title Black Belt in Interpreting – Perspectives on Martial Arts Interpretation	
Supervisor(s) Liisa Halkosaari	
Subscriber and/or Mentor Tulkkipalvelut Sivupersoonaa, Kirsi Mäki	
Abstract <p>The objective of this thesis was to determine interpreting choices in exercise situations where visual example is a key factor. Martial arts were chosen for this study, because the lessons are usually instructed. The instructions are given verbally and visually at the same time. From all the martial arts, taekwondo and Brazilian jiu-jitsu were chosen. The objective of this study was to examine some of the aspects of martial arts interpretation.</p> <p>The study was executed by observing and recording interpreted martial arts lessons. The people being observed were two sign language interpreters, who interpreted for two deaf martial arts students. The deaf martial arts students and the martial arts instructor were also interviewed.</p> <p>The results of this study give information about the placement, clothing, vigilance and interpreting choices of the two interpreters in martial arts lessons. The placement of the interpreters depended on the location of the deaf: the interpreters chose a location where the deaf could see both the interpreting and the speaker and, provided that the speaker was the instructor, his visual example. Both interpreters were dressed appropriately for the situation meaning their clothes were athletic yet appropriate. The interpreters were constantly vigilant about their environment in means of the need for interpreting, the quality of their interpreting and the risk of getting hurt. In situations where the instructor was simultaneously showing an example and giving verbal instructions, the interpreters used three different interpreting choices. These choices were producing the moves themselves, interpreting only the verbal content or pointing at the instructor thus leading the deaf to watch the demonstration directly.</p> <p>The subscriber of this thesis was Tulkkipalvelut Sivupersoonaa. Our study provides the subscriber useful information about the interpreters' actions in martial arts lessons. This study is first of a kind to address the interpreting choices made in situations where visual example is provided. In addition to exercising situations, the results of this study can be used for a number of other interpreting situations as well.</p>	
Keywords interpreting, Finnish sign language, sport, martial arts	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TYÖN TAUSTAA	5
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUSTAPA JA KYSYMYSTEN ASETTELU	7
4 VIITTOMAKIELEN TULKKAUS	10
4.1 Tulkkauspalveluiden järjestäminen ja tulkin työnkuva	10
4.2 Opiskelu- ja teatteritulkkaus	11
4.3 Muita viittomakielen tulkkaukseen liittyviä aspekteja	12
5 URHEILU HARRASTUKSENA	14
5.1 Kuurojen urheiluhistoriaa	14
5.2 Kamppailulajit	15
5.2.1 Brasilialainen jiu-jitsu ja taekwondo	16
6 TUTKIMUSTULOKSET JA ANALYYSI	17
6.1 Kamppailulajiharjoitusten kulku	17
6.2 Tulkkausratkaisut tilanteissa, joissa oli tarjolla visuaalinen malli	17
6.3 Sijoittuminen	18
6.4 Pukeutuminen	24
6.5 Tarkkaavaisuus	25
6.6 Viive	26
6.7 Haastatteluista esiin nousseita muita huomioita	26
7 POHDINTA	28
LÄHTEET	31
LIITTEET	34

1 JOHDANTO

Kamppailulajien tulkkauksessa on monia aspekteja, jotka tulkin tulee tiedostaa voidakseen tavoitella ”mustaa vyötä tulkkauksessa”. Lähdimme suunnittelemaan yhteistä opinnäytetyötä syksyllä 2011. Yhteistyö sai alkunsa kummankin kiinnostuksesta sanastotyötä kohtaan. Alkuperäinen ideamme olikin tehdä sanastotyö liittyen liikuntaan. Idea alkoi kuitenkin nopeasti muokkaantua pois sanastotyön piiristä ja kohdistua ennemminkin tulkkausratkaisujen tarkasteluun. Halusimme keskittyä tarkastelemaan ohjattuja liikuntatilanteita, joissa visuaalinen malli on olennainen osa ohjausta. Visuaalisella mallilla tarkoitamme demonstraatiota eli jonkinlaista konkreettista havainnollistamista siitä asiasta, josta puhuja kertoo. Tutkimuskysymykseksi muotoutui ”millaisia tulkkausratkaisuja käytetään tilanteissa, joissa on tarjolla visuaalinen malli?”.

Kaikista liikunnan lajeista päädyimme kamppailulajeihin, koska niissä ohjaus on lähes poikkeuksetta sekä verbaalista että visuaalista. Aloimme käydä läpi kontaktejamme ja etsiä viittomakielisiä kamppailulajiharrastajia. Tässä työssä käytämme viittomakielisestä lajiharrastajista myös termejä kuuro, kuuro asiakas ja kuuro ryhmäläinen. Sopivat henkilöt löytyivät vaivattomasti ja heidän kauttaan tarkasteltaviksi lajeiksemme valikoituivat brasilialainen jiu-jitsu ja taekwondo. Vaikka työmme keskittyikin tulkkaukseen, ovat pääkontaktimme alusta alkaen olleet viittomakieliset lajiharrastajat, joiden kautta olemme luoneet kontaktin tulkkeihin.

Aihettamme vastaavia tutkimuksia on toistaiseksi tehty melko vähän, mikä aiheutti haasteita työllemme. Koimme kuitenkin, että tällaista aihetta kohtaan on sekä mielenkiintoa että tarvetta viittomakielialalla, jonka vuoksi halusimme tehdä juuri tämän työn. Tavoitteenamme oli, että työtämme voisi hyödyntää muidenkin liikuntalajien tulkkauksessa sekä mahdollisesti myös muunlaisissa tulkaustilanteissa.

2 TYÖN TAUSTAA

Viittomakielen tulkkaukseen liittyviä, tuoreita, liikunta-aiheisia tutkimuksia, on tehty aiemmin vain muutamia. Nämä harvat tutkimukset ovat opinnäytetöitä ja näin ollen varsin suppeita. Viittomakielen tulkkauksen näkökulmasta liikunta-ala on siis toistaiseksi kohtalaisen kartoittamaton aluetta.

Sanna Kirjonen (2009) on tehnyt opinnäytetyön kuurosokeiden kommunikaatiomenetelmistä liikuntatuokiossa. Työssään Kirjonen kuvailee kuurosokeiden tulkattuja vesiliikuntatuokioita ohjaajan näkökulmasta. Vaikka Kirjonen käsittelee työssään lyhyesti pukeutumista ja sijoittumista, siis samoja teemoja kuin tässä tutkimuksessa nostetaan esille, ovat Kirjosen opinnäytetyössä mainitut tilanteet ja esimerkit kuitenkin liian spesifejä hyödynnettäväksi kamppailulajien tulkkauksista tutkittaessa. Juuso Kurosen (2012) opinnäytetyössä ”Nyt helähti piparkakkuhylly!” käsitellään salibandyssä käytettyjä viittomakielisiä termejä. Kurosen opinnäytetyön aihepiiri on toki verrattavissa tämän tutkimukseen teemoihin, mutta koska työ on sanastotyö ja näin ollen keskittyy vain termien käsittelyyn, ei se tarjoa tälle tutkimukselle sopivia lähtökohtia. Laura Pietilän (2012) opinnäytetyö käsittelee kuvailevia verbejä futsalin pelitilanteiden kerronnassa. Tämäkään työ ei aihepiiriään lukuun ottamatta ole hyödyksi tälle tutkimukselle, sillä Pietilä keskittyy työssään lingvistiikkaan, jota me emme tutkimuksessamme käsittele.

Työmme tilaajana toimi tulkkipalvelut Sivupersoonana. Pirkanmaan tulkkipalvelujen kilpailutuksen yhteydessä syksyllä 2005 tuli ajankohtaiseksi Tulkkipalvelut Sivupersoonan perustaminen. Tuolloin tulkkien oli siirryttävä työskentelemään tulkkipalveluita tuottavaan yritykseen tai perustettava toiminimi. Alun perin Sivupersoonana toimi Persoonan yhtiön alla, josta se myöhemmin irtautui. Varsinainen toiminta käynnistyi Pirkanmaalla 1.3.2006. Vain muutaman kuukauden kuluttua toiminta laajentui Hämeenlinnaan ja reilun vuoden päästä Poriin. Helsingissä ensimmäiset Sivupersoonan tulkit aloittivat työnsä 1.9.2008 Uudenmaan kilpailutukseen osallistumisen myötä. Turussa toiminta alkoi vuonna 2010, kun tulkkaukspalvelut siirtyivät Kelan alaisuuteen. Tällä hetkellä Sivupersoonalla on toimistot Helsingissä, Turussa ja Tampereella. Nykyään

yrittäjien palveluksessa on jo yli kolmekymmentä työntekijää. Sivupersona tarjoaa viittomakielialan palveluita kuulo- ja kuulonäkövammaisille, kuuleville yksityisasiakkaille sekä kolmannen tahon asiakkaille. Palveluihin kuuluu asioimis- ja opiskelutulkausta, opetusta ja asiantuntijapalveluita. (Mäki 2012.)

Käydessämme ensimmäisen kerran tutustumassa tulkattuihin kamppailulajiharjoitukseen, työllämme ei vielä ollut tilaajaa. Tulkkaamassa harjoituksissa oli meille ennestään tuttu viittomakielen tulkki. Hän on töissä Sivupersonalla ja käy tulkkaamassa kyseisessä harjoituspaikassa usein. Tästä syystä Sivupersona tuntui luonnolliselta valinnalta työmme tilaajaksi. Otimme yhteyttä Sivupersonan Helsingin aluevastavaan Kirsi Mäkeen. Työmme koettiin hyödylliseksi myös Sivupersonassa ja yhteistyömme alkoi syksyllä 2012.

Ollessamme ensimmäistä kertaa seuraamassa harjoituksia huomasimme, että työhömmme liittyy paljon tulkkauksellisia аспектеja, joita olisi hyödyllistä käsitellä. Monia niistä emme olleet itse edes ajatelleet etukäteen. Huomasimme, että tilanteen sujuvuus ja luontevuus on lähtöisin pienistä asioista, muun muassa tulkin pukeutumisesta. Olisi outoa nähdä tulkki urheilullisessa tilanteessa jakkupukuun sonnustautuneena. Tulkin pitäisi kuitenkin erottua tilanteesta tulkkina. Olisi myös tärkeää, että tulkki tuntisi lajia entuudestaan, jolloin lajin termistö ja harjoitusten toimintamallit olisivat tuttuja. Harjoituksissa huomasimme, että tulkin sijoittuminen on yksi erittäin tärkeä osatekijä tulkkauksen laadun kannalta. Asiakkaan ja tulkin yhteistyö ja kommunikatio on tärkeää esimerkiksi viittomiston kannalta, sillä olisi hyvä, että vieraskielisiä termejä tulkatessa kaikki tulkit käyttäisivät samoja viittomia. Käsittelemme tässä työssä muun muassa näitä huomioita. Harjoituksissa meille valkeni entistä paremmin, että tällainen tutkimus olisi hyödyllinen laajemmassakin mittakaavassa. On paljon erilaisia tilanteita, joissa puhuja näyttää mallia ja ohjeistaa työtä yhtä aikaa. Tällaisiin tilanteisiin saattaa törmätä niin opiskelu-, työ- kuin harrastustilanteissakin. Toivomme, että työmme tarjoaa tilaajallemme uusia näkökulmia ja ideoita hyödynnettäväksi urheilutulkkauksen lisäksi myös muissa tulkkauksilanteissa.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUSTAPA JA KYSYMYSTEN ASETTELU

Tutkimuksemme toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena. Kvalitatiivisen tutkimuksen eli laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003, 152). Tutkimamme tilanteet olivat luonnollisia, arkielämään kuuluvia tulkkaustilanteita. Saadut tulokset olivat ehdollisia selityksiä, jotka rajoittuvat johonkin tiettyyn aikaan ja paikkaan (mt., 152). Opinnäytetyön puitteissa aiheitamme on vaikea käsitellä täysin kattavasti, jonka vuoksi päädyimme tekemään tapaustutkimuksen. Tapaustutkimuksessa saadaan yksityiskohtaista tietoa yksittäisistä tapauksista tai pienestä joukosta toisiinsa suhteessa olevia tapauksia (mt., 123), mikä olikin tälle tutkimukselle looginen lähestymistapa. Tarkoituksenamme oli havainnoida ja haastatella tutkittavien tilanteiden olennaisimpia osanottajia; viittomakielisiä asiakkaita, tulkkeja ja ohjaajia. Ideana oli käsitellä tilanteista nousevia havaintoja eikä niinkään testata ennalta määrättyjä hypoteeseja. Laadullisessa tutkimuksessa luotetaan enemmän tutkijoiden omiin havaintoihin ja keskusteluihin tutkittavien kanssa kuin mittausvälineillä hankittuun tietoon (mt., 155). Havainnoinnilla saadaan tietoa siitä, kuinka tilanteet oikeasti etenivät kun taas haastattelussa tutkittavat saavat kertoa oman näkemyksensä siitä mitkä olivat syyt heidän toiminnalleen ja miten tilanne heidän mielestään sujui (mt., 199).

Tutkimuskysymyksemme on millaisia tulkkausratkaisuja käytetään tilanteissa, joissa on tarjolla visuaalinen malli?. Halusimme työllämme selvittää mitä tulkki ilmentää ”sanallisesti” ohjaajan visuaalisen mallin lisäksi. Tärkein näkökulma työssämme oli, mitä on tarpeellista tulkata silloin kun viittomakieliselle asiakkaalle on tarjolla myös visuaalinen malli. Kamppailulajiharjoituksissa liikkeiden näyttämisen lisäksi ohjaajat käyttävät käskyjä ja muita sanallisia ohjeita, jotka luonnollisestikin tulkataan.

Viittomakieli on hyvin vahvasti ikoninen kieli. Rissanen (2006) mukaan ikonisuus tarkoittaa viittomakielen viittomien ja muiden ilmausten eli kielellisten merkkien kuvanomaista ominaisuutta: ne heijastavat ulkomaailman tarkoitteiden (esineiden, henkilöiden, muiden olioiden) piirteitä ja jäljittelevät tekoja tai tapahtumia niin, että merkki-idea on havaittavissa ja tunnistettavissa (Hytönen & Rissanen 2006, 26). Suomalaisessa viittomakielessä jokin viittoma voi muistuttaa visuaalisesti hyvin paljon sen

tarkoitetta. Työmme kannalta oleellista on se, että jos esimerkiksi ohjaaja käskee opilaiden hyppiä ja alkaa samalla itsekin hyppiä, viittooko tulkki saman informaation, näyttää itse saman liikkeen vai ohjaa viittomakielisen asiakkaan katsomaan ohjaajaa? Viittomakielen ikonisuuden vuoksi kamppailulajien tulkkauksessa tulkki saattaa törmätä tilanteisiin, joissa liikettä vastaava viittoma on niin kuvaava, että hänen ehkä kannattaisi harkita vaihtoehtoisia tulkkaustratkaisuja.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa varaudutaan usein siihen, että tutkimusongelmat saattavat muuttua tutkimuksen edetessä (Hirsjärvi ym. 2003, 114). Emme voineet etukäteen tietää, millaisia havaintoja tutkimuksestamme nousisi esille. Tästä syystä emme halunneet rajoittaa havainnointiamme liian tarkoin tutkimuskysymyksin. Tutkimuksestamme pyrimme vastaamaan varsinaiseen tutkimuskysymykseemme, sekä käsittelemään tärkeimmiksi kokemiamme muita havaintoja, joihin tutkimusprosessin aikana törmäsimme.

Materiaalin keruu toteutettiin pääasiallisesti keväällä 2013. Brasilialaisen jiu-jitsun harjoituksiin kävimme tutustumassa jo syksyllä 2012, mutta tällöin emme vielä tallentaneet materiaalia videolle vaan teimme huomioita itse tilanteessa. Tätä kautta saimme ideoita ja näkemyksiä työn jatkoa varten. Keväällä 2013 kävimme havainnoimassa ja tallentamassa videolle yhden harjoituskerran molemmista lajeista. Tutkimustamme varten tehtyä havainnointia kertyi siis yhteensä 4,5 tuntia. Havainnoimme kahta eri lajia, kahta eri kuuroa asiakasta sekä kahta eri tulkkia. Kuvasimme harjoitukset videolle, jotta pystyimme keräämään kattavampia havaintoja tilanteista, sillä pelkästään tilannetta havainnoimalla olisi moni asia saattanut jäädä huomaamatta. Videoita ei kuitenkaan julkaistu missään, sillä niiden tarkoitus oli lähinnä toimia meille muistiinpanoina. Videoinnit tapahtuivat helmi- ja maaliskuussa 2013. Videomateriaalia meille kertyi yhteensä 145 minuuttia, josta 11 minuuttia oli haastatteluita. Luonnollisesti nämä 145 minuuttia sisälsivät hetkiä, jolloin tulkkausta ei tarvittu. Myös nämä tilanteet olivat tutkimuksemme kannalta tärkeitä, koska niistä pystyimme tekemään muitakin kuin itse tulkkaukseen liittyviä huomioita.

Pitääksemme tutkittavien henkilöllisyydet salassa käytämme tässä tutkimuksessa heistä nimityksiä tulkki A ja tulkki B sekä kuuro A ja kuuro B. Alun perin olimme toivoneet pääsevämme havainnoimaan kolmen eri tulkin työskentelyä. Haasteeksi kuitenkin

kin nousi se, että halusimme havainnoitavien tulkkien olevan tilaajamme Tulkkipalvelut Sivupersonan tulkkeja, sillä koimme, että muiden yritysten tulkkien käyttäminen tutkimuksessamme olisi aiheuttanut eturistiriidan. Lopulta päädyimme siis havainnoimaan vain kahden tulkin toimintaa kamppailulajiharjoituksissa.

Vaikka havainnointimme keskittyikin lähinnä tulkkeihin, on ison ryhmän harjoituksia mahdotonta videoida niin, että ainoastaan kuvattava kohde olisi näkyvässä. Pyysimme siis kuvausluvut (liite 1) kaikilta kuvaustilanteisiin osallistuneilta henkilöiltä, vaikka kuvattua materiaalia ei missään vaiheessa ollut tarkoituskaan julkaista. Käytännössä lupa kysyttiin koko ryhmältä yhteisesti ja kulloistenkin harjoitusten ohjaaja allekirjoitti luvan kaikkien muidenkin puolesta. Havainnoinnin lisäksi haastattelimme lyhyesti molempia kuuroja lajiharrastajia sekä yhtä kamppailulajiohjaajista. Haastattelut toteutettiin brasilialaisen jiu-jitsun harjoitusten jälkeen, sillä molemmat viittomakieliset lajiharrastajat olivat tuolloin yhtä aikaa paikalla harjoituksissa. Kuurojen haastattelut toteutettiin erillään, jotta vastaukset eivät vaikuttaisi toisiinsa. Nämä haastattelut toteutettiin viittomakielellä, jonka jälkeen haastattelimme ohjaajaa suomeksi. Kaikki haastattelut kuvattiin videolle ja niiden yhteenlaskettu pituus oli 11 minuuttia. Käyttämämme haastattelumenetelmä oli puolistrukturoitu haastattelu. Puolistrukturoiduille menetelmille on ominaista, että vain osa haastattelun näkökohdista on lyöty lukkoon (Hirsjärvi & Hurme 2009, 47). Olimmekin luoneet haastattelulle rungon etukäteen (liite 2), mutta itse tilanteet sanelivat haastattelujen varsinaisen sisällön. Haastattelut olivat tarkoitettu lähinnä tukemaan havaintojamme ja vahvistamaan johtopäätöksiämme.

4 VIITTOMAKIELEN TULKKAUS

Tässä luvussa käsitellään viittomakielen tulkkausta yleisellä tasolla. Nostamme esiin tutkimuksemme kannalta olennaisimpia tulkkauksen osa-alueita. Näihin osa-alueisiin sisältyy paljon teemoja ja kysymyksiä, joihin tässäkin työssä pureudutaan, esimerkiksi sijoittuminen ja visuaalisten demonstraatioiden käyttö.

4.1 Tulkkauspalveluiden järjestäminen ja tulkin työnkuva

Suomessa oikeus tulkkauspalveluun on turvattu lailla: ”Oikeus tulkkauspalveluun on henkilöllä, jolla on kuulonäkövamma, kuulovamma tai puhevamma ja joka vammansa vuoksi tarvitsee tulkkausta työssä käymiseen, opiskeluun, asiointiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen, harrastamiseen tai virkistykseen.” (Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta 133/2010). Vastuu tulkkauspalveluiden järjestämisestä siirtyi kunnilta Kansaneläkelaitokselle eli Kelalle 1.9.2010 (Kela 2012a). Tässä yhteydessä Kela kilpailutti kaikki Suomessa viittomakielen tulkkausta tarjoavat yritykset ja vain kilpailutuksessa tulkkauspalveluntuottajiksi hyväksytyt yritykset voivat laskuttaa Kelaa tulkkauspalveluista. Viittomakielen tulkki tekee töitä yritykselle, joka laskuttaa työstä Kelaa. (SVT 2013a.)

Viittomakielen tulkki on tulkkauksen ammattilainen. Tulkki työskentelee tilanteissa, joissa kaikki eivät kommunikoi samalla kielellä. Viittomakielen tulkin työkieliin kuuluvat jokin puhuttu ja jokin viitottu kieli, esimerkiksi suomi ja suomalainen viittomakieli. (SVT 2013b.) Viittomakielen tulkin työtilanteet voivat olla kaikkea ihmisen syntymästä hautajaisiin asti (Hynynen, Pyörre & Roslöf 2003, 130). Viittomakielinen voi käyttää tulkkia harrastuksissaan esimerkiksi jääkiekko- ja taitoluisteluharjoituksissa, agilityharjoituksissa, uimakoulussa, vatsatanssissa, partioleirillä, hatuntekokurssilla tai jiu-jitsussa (mt., 135). Saresvuon ja Ojasen mukaan (mt., 64) tulkkauksen historia on osoittanut, että tulkkaustilanteiden muuttuessa tulkit kohtaavat jatkuvasti uusia haasteita.

Tulkkauspalveluiden piiriin kuuluva asiakas tilaa tulkin Kelan välityskeskuksesta, joka määräytyy tulkkauspalvelun käyttäjän kotikunnan perusteella. Asiakas voi tehdä tilauksen välityskeskukseen esimerkiksi tekstiviestillä, sähköpostilla tai vaikkapa kuva-puhelulla, internet-yhteyttä apuna käyttäen. (Kela 2012b.) Välityskeskus välittää asiakkaan tilauksen perusteella tulkin, joka a) on asiakasprofiilin perusteella asiakkaalle sopiva, b) on vapaana, c) toimii tulkkina samalla paikkakunnalla ja d) on saanut parhaan sijoituksen Kelan kilpailutuksessa. Yleensä asiakas ei voi toivoa tilaukseensa tiettyä tulkkia. (Kela 2012c.) Tämän vuoksi tulkkien vaihtuvuus asiakkaiden tilauksissa on yleistä.

4.2 Opiskelu- ja teatteritulkkaus

Opiskelutulkkaus on yksi osa viittomakielen tulkin työtä. Opiskelutulkkauksella tarkoitetaan oppilaitoksessa tapahtuvaa tulkkausta kaikilla kouluasteilla, aina esikoulusta yliopistoon. Opiskelutulkin päätehtävänä on tulkata luokka- ja opetustilanteissa, mutta myös muut opetukseen välittömästi liittyvät tilanteet, kuten ohjauskeskustelut ja opintomatkat, kuuluvat opiskelutulkkaukseen. (Opiskelutulkki.fi 2013.)

Luokkahuoneessa opettaja usein puhuu ja demonstroi asiaa samanaikaisesti eli simultaanisti. Tällä tavoin informaatio tavoittaakin kuulevat opiskelijat tehokkaasti. Opetuksessa pyritään usein käyttämään opiskelijoiden aisteja oppimisprosessin apuna. Varsinkin näkö-, kuulo- ja tuntoaisteja aktivoidaan kuuntelemalla, katsomalla ja tekemällä asioita samanaikaisesti. Simultaaninen tiedonvälitys on kuulevien opiskelijoiden opetuksessa hyvin yleistä, vaikka se kuormittaaakin opiskelijoita joskus hyvin paljon. Tulkkauksen näkökulmasta simultaaninen tiedonvälitys opetuksessa aiheuttaa ongelman. Tulkki ei voi tulkata simultaanisesti sekä nähtyä että kuultua tapahtumaa, jolloin kuuro opiskelija ei myöskään saa täysin samaa informaatiota kuin kuulevat opiskelijat. Kuuro opiskelija ei voi seurata samanaikaisesti sekä tulkkausta että käsillä olevaa havainnointi materiaalia, kuten elokuvaa tai tekstiä. Näin ollen saavutettavuus ei kuuron opiskelijan kohdalla aina toteudu. (Winston 2002, 137-138.) Samanlaisia ongelmia kuuro asiakas kohtaa usein muissakin tulkkaustilanteissa, kuten harrastuksissaan. Kamppailulajiharjoituksissa ohjaaja näyttää usein itse esimerkkiä yksin tai parin avulla, ja käy samalla ohjeita läpi puhuen ääneen. Tällöin kuuro asia-

kas saattaa joutua valitsemaan tulkkauksen seuraamisen ja esimerkin katsomisen väliltä.

Teatteritulkkauksessa esiintyy paljon samoja piirteitä kuin kamppailulajitulkkauksessa. Teatteritulkkausta on tutkittu jonkin verran ja etenkin siinä käytettävä varjotulkkaus sisältää paljon samoja asioita, joita tulkin tulee huomioida myös tulkattaessa kamppailulajiharjoituksissa. Varjotulkkauksessa on tärkeää, että tulkit sulautuvat taustaan ja muihin näyttämöllä olijoihin esimerkiksi asun, sijoittumisen ja liikkeen osalta (Gebron 2000, 25). Nämä asiat tulkin on hyvä ottaa huomioon myös kamppailulajiharjoituksissa. Varjotulkkauksessa pidetään myös oleellisena sitä, että tulkit sijoittuvat mahdollisimman lähelle puhuvia näyttelijöitä, seuraten roolihahmojen liikkeitä ja välillä jopa kopioiden niitä. Mikäli puhuva näyttelijä siis polvistuu, myös tulkki polvistuu. (mt., 25.) Juuri tätä asiaa halusimme pohtia myös kamppailulajitulkkauksen näkökulmasta.

4.3 Muita viittomakielen tulkkaukseen liittyviä aspekteja

Viittomakielen tulkki on työssään esillä koko olemuksellaan ja persoonallaan. Tulkkausta ei voi tehdä näkymättömissä, vaan tulkin on oltava läsnä tilanteessa. (Hynynen ym. 2003, 159.) Tulkin työssä pukeutuminen on aina olennainen seikka, sillä kielen visuaalisuudesta johtuen viittova henkilö kerää katseet hyvin herkästi. Tulkin ei tarvitse olla täysin väritön ja huomaamaton pukeutumisessaan, mutta hänen on ennalta tarkistettava, että asu on tulkkaustilanteeseen sopiva (mt., 69-70.) Erityisesti harrastustilanteissa tulkilla tulee olla oikeanlainen varustus (Laitinen & Marku, 2002, 33). Joissakin tilanteissa tulkin on otettava huomioon asiakkaan näkökyvyn rajoitukset ja muut visuaalisuuteen liittyvät erityistoiveet, jotta asiakkaan on mahdollista seurata tulkkausta. Esimerkiksi kuurosokeille tulkattaessa kaulakorut tai vahvasti heijastavat silmälasit saattavat häiritä asiakasta. (Hynynen ym. 2003, 70.)

Näkyvyys on keskeistä tulkkauksen saavutettavuuden kannalta. Jos kuuro asiakas ei näe tulkkausta, ei saavutettavuus toteudu. Vaikka näkyvyyden tarve tuntuukin ilmi-selvältä, tulkkauksen seuraamisen tiellä saattaa olla monia esteitä. Usein esteenä on

tarve seurata jotain muuta, tilanteessa samanaikaisesti tapahtuvaa asiaa. (Winston 2002, 138.)

Tulkin sijoittuminen on oleellista tulkkauksen näkyvyyden kannalta. Tulkin tulee aina huomioida, että kuurolla asiakkaalla täytyy olla esteetön näkymä tulkkiin. Tulkkausympäristöt voivat vaihdella synnytyssaleista täysiin luokkahuoneisiin, ja tulkin tulee aina miettiä sijoittautumistaan suhteessa puhujaan ja kuuroon yleisöön. Yleisenä sääntönä pidetään, että tulkin tulee sijoittua niin, että kuuro asiakas näkee sekä puhujan että tulkin. Kun tulkki on sijoittunut puhujan viereen, kuuro asiakas voi seurata viitottua tulkkausta ja tarkkailla enemmän tai vähemmän samanaikaisesti puhujan ilmeitä ja eleitä, jotka rikastuttavat välittyvää informaatiota. Käytännössä tulkki joutuu kuitenkin usein tekemään kompromisseja sijoittumisen suhteen. (Stewart, Schein & Cartwright 2004, 46-47.)

Viittomakielen tulkkauksesta puhuttaessa ei voi olla törmäämättä termiin simultaanitulkkaus. Rissanen (2006) mukaan viittomakielen tulkin työ on pääasiallisesti simultaanitulkkausta, jossa viivettä ei voi pitää kovin pitkänä kielten modaaliteettierojen eli eri viestintäkanavien vuoksi (Hytönen & Rissanen 2006, 122). Simultaanitulkkauksella tarkoitetaan sitä, että tulkkaus tuotetaan samanaikaisesti puhutun lähdetekstin kanssa (Humphrey & Alcorn 2007, 155). Simultaanitulkkauksessa viive tarkoittaa sitä aikaa, joka jää lähdekielisen viestin kuulemisen tai näkemisen ja kohdekielisen tuotoksen väliin. Yleensä tulkki pystyy pitämään lyhytkestoisessa muistissaan noin seitsemän kielellistä yksikköä, eli viittomaa tai sanaa. Mitä pidempään viiveeseen tulkki kykenee, sitä laadukkaampaa tulketta hän kykenee tuottamaan. Olisi siis tärkeää, että tulkki tietoisesti harjoittaisi lyhytkestoista muistiaan. Viivettä voidaan pidentää painamalla mieleen yksittäisten sanojen tai viittomien sijaan asiakokonaisuuksia. Tällöin tulkki pääsee myös eroon lähdekielen häiritsevästä siirtovaikutuksesta, ja tulkkaus on kohdekielisenpää. (Hynynen ym. 2003, 61.) Tilanteissa, joissa kuuron pitäisi pystyä katsomaan samaan aikaan tulkkausta ja visuaalista demonstraatiota, tulkki voi kokeilla pitää mahdollisimman lyhyttä viivettä tai sijoittua mahdollisimman lähelle puhujaa (Opiskelutulkki.fi 2013).

5 URHEILU HARRASTUKSENA

Urheilu on toimintaa, joka kiinnostaa ihmisiä erittäin paljon ja jonka avulla voidaan tehokkaasti saattaa yhteen kaikenlaisia ihmisiä iästä tai sosiaalisesta taustasta riippumatta. Ylivoimaisesti eniten urheilua harrastetaan amatööripohjalta. (Euroopan komissio 2007, 9.) Urheilu kuuluu kaikille ihmisille sukupuoleen, rotuun, ikään, vammaisuuteen, uskuntoon tai vakaumukseen, sukupuoliseen suuntautumiseen, sosiaaliseen tai taloudelliseen taustaan katsomatta. (Euroopan komissio 2007, 16.)

Urheilu edistää merkittävästi sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja yhteiskunnan integroituneisuutta. Kaikilla ihmisillä olisi oltava mahdollisuus urheilun harrastamiseen. Tästä syystä on puututtava vähemmistönä olevien ryhmien tarpeisiin ja tilanteeseen sekä otettava huomioon se erityinen rooli, joka urheilulla voi olla nuorten, vammaisten ja muita epäsuotuisammista oloista tulevien henkilöiden elämässä. Urheilu saattaa myös helpottaa maahanmuuttajien ja ulkomaalaistaustaisten ihmisten integroitumista yhteiskuntaan sekä tukea kulttuurien välistä vuoropuhelua, sillä urheilu edistää yhteenkuuluvuuden ja osallistumisen tunnetta. (Euroopan komissio 2007, 14.)

5.1 Kuurojen urheiluhistoriaa

Järjestäytynyt liikunnan harrastaminen sai alkunsa Suomessa 1800-luvun loppupuolella. Tällöin suomalaisessa yhteiskunnassa tapahtuneet muutosilmiöt – teollistuminen, kaupungistuminen, sääty-yhteiskunnan mureneminen ja Suomalaisuusaatteen esiinnousu – olivat omalla tavallaan laajentamassa liikuntaharrastusta suureksi kansalliseksi joukkoliikkeeksi. Kuurojen liikunta- ja urheilutoiminta on ollut tärkeä tekijä koko Suomen liikuntaelämän kehitykseen. Kaikista erityisryhmistä kuurot olivat ensimmäisinä aloittamassa järjestäytyneen liikunta- ja urheilutoiminnan. Kuurous ei ole ollut esteenä urheilijan menestykselle ja osallistumiselle urheilukilpailuihin ja urheiluseuratoimintaan kuulevienkaan kanssa. Kuurojen liikuntakulttuurissa oli oma aatteellinen taustansa, joka korosti kuurojen pystyvän samanlaisiin urheilusuorituksiin kuin kuulevatkin. Urheilun kautta haluttiin osoittaa, että kuuroille kuuluu tasa-arvoinen

asema ja samanlaiset yhteiskunnalliset oikeudet kuin kaikille muillekin. (Kaarninen & Rinne 2000, 10-13.)

Vuonna 1892 perustettiin Tukholmaan ja Osloon Pohjoismaiden ensimmäiset kuurojen urheiluseurat. Ruotsista saadut vaikutteet käynnistivät myöhemmin järjestäytyneen kuurojen urheilutoiminnan myös Suomessa. Helsingin kuuromykkäin voimistelu- ja urheiluseura perustettiin vuonna 1904 Helsingin Kuurojen Yhdistyksen alaosastoksi. (Salmi & Laakso 2005, 93.)

Urheiluharrastuksen suosion kasvaessa alettiin kaivata omaa keskusjärjestöä, joka suunnitelmallisesti ohjaisi urheiluseurojen toimintaa ja järjestäisi valtakunnallisia mestaruuskilpailuja sekä pitäisi yllä kontakteja kansainvälisiin kuurojen urheilujärjestöihin. Kuurojen urheiluseurojen edustajakokouksessa Helsingissä maaliskuun kuudentena päivänä 1920 perustettiin Suomen Kuurojen Urheiluliitto eli SKUL. (Kaarninen & Rinne 2000, 25.)

Suomalaiset kuurot ovat vuosien varrella harrastaneet monia muitakin lajeja kuin vain niitä, joissa SKUL on järjestänyt Suomen mestaruuskilpailuita (Kaarninen & Rinne 2000, 153). Kamppailulajit eivät ainakaan vielä toistaiseksi ole kuuluneet kiinteänä osana Suomen Kuurojen Urheiluliiton toimintaan (SKUL 2013). Tämän vuoksi kuurot kamppailulajiharrastajat harjoittelevat samoissa ryhmissä kuulevien kanssa. Näin ollen myös kamppailulajit ovat osa viittomakielen tulkkien työnkuvaa.

5.2 Kamppailulajit

Kaikissa kamppailulajeissa pyritään vastaamaan yhteen perustavanlaatuisen kysymykseen; ”kuinka puolustautua itseään isompaa, vahvempaa ja aggressiivisempaa vastustajaa vastaan?” Tähän kysymykseen on eri maissa ja kulttuureissa omat vastauksensa ja siksi erilaisia kamppailulajeja onkin lukemattomia. Monissa lajeissa on samankaltaisuuksia, mutta loppujen lopuksi lajit ovat vahvasti toisistaan poikkeavia. (Gracie, Gracie, Peligro & Danaher 2001, 2.) Viittomakielen tulkkauksen näkökulmasta lajien eroavaisuudet eivät ole kovin merkittäviä, sillä tulkit toimivat harjoituksissa melko samalla tavoin lajista riippumatta. Tulkkien on kuitenkin hyvä hahmottaa eri

lajien toimintatapoja, tekniikkaa ja erityisesti sanastoa voidakseen tarjota laadukasta tulkkausta.

5.2.1 Brasilialainen jiu-jitsu ja taekwondo

Brasilialainen jiu-jitsu polveutuu japanilaisesta jiu-jitsusta. Sekä japanilaisessa jiu-jitsussa että brasilialaisessa jiu-jitsussa voiman suuntaaminen on olennainen osa lajia eli vastustajan oma voima pyritään kääntämään häntä vastaan. (Gracie ym. 2001, 7-8.) Monet lajit perustuvat potkuihin ja lyönteihin. Lukkopainilajit tarjoavat kuitenkin toisenlaisen näkökulman kamppailulajeihin. Lukkopainilajeissa pyritään saamaan vastustajasta ote ja viemään hänet maahan. Maassa vastustajaa voidaan hallita lukko- ja kuristusotteilla. (mt., 2.) Brasilialaisessa jiu-jitsussa pyritäänkin minimoimaan välimatka vastustajaan ja pitämään hänet lähietäisyydellä, näin estäen lyöntejä. Brasilialaisen jiu-jitsun tavoitteena on saada vastustaja asentoon, jossa hänen liikkeittään on helppo kontrolloida. Tällöin vastustajan hyökkäyksiä voidaan estää samalla kun pyritään itse vahingoittamaan häntä. (mt., 5.)

Taekwondo on kamppailulaji, joka on lähtöisin Koreasta. Sana ”taekwondo” tarkoittaa ”jalan ja käden tietä”, mistä voikin päätellä, että lajissa käytetään nimenomaan käsiä ja jalkoja vastustajan kukistamiseen. Taekwondossa käytetään erilaisia torjuntajoja, lyöntejä, iskuja ja potkuja. Taekwondo muistuttaa hieman japanilaista karatea, mutta eroaa siitä kuitenkin muun muassa käytettyjen tekniikoiden osalta. Taekwondo on siitä erityinen laji, että sekä hyökkääminen että puolustautuminen ovat mahdollisia mistä suunnasta vain. (Ferrie 1989, 7.) Laji on myös pitkälti tunnettu sen näyttävistä ja korkeista hyppypotkuista (Suomen ITF Taekwon-Do ry 2013).

6 TUTKIMUSTULOKSET JA ANALYYSI

Tutkimusaineistomme analyysistä nousi selkeästi esiin tärkeitä asioita, jotka vaikuttavat tulkkauksilanteen kulkuun. Näitä asioita olivat muun muassa tulkin sijoittuminen, pukeutuminen, tarkkaavaisuus sekä tulkkauksratkaisut tilanteissa, joissa ohjaaja näytti liikettä ja antoi suullisia ohjeita yhtä aikaa. Analyysi perustuu tilanteissa tehtyihin havaintoihin, videomateriaalista poimittuihin huomioihin sekä haastatteluihin.

6.1 Kamppailulajiharjoitusten kulku

Käytyämme seuraamassa ja kuvaamassa sekä brasilialaista jiu-jitsua että taekwondo huomasimme, että molempien lajien harjoitukset etenivät lähes samalla tavalla. Molempien lajien harjoitukset alkoivat lämmittelyllä. Taekwondo-harjoituksissa lämmittelyn aikana ryhmä muun muassa juoksi salia ympäri ja teki hyppyjä. Harjoitukset jatkuivat salin läpi kulkevilla lämmittämillä liikkeillä esimerkiksi käsillä kävelyllä. Brasilialaisen jiu-jitsun harjoituksissa lämmittelyliikkeet suoritettiin paikoillaan. Näitä liikkeitä oli useita erilaisia esimerkiksi pään ja nilkkojen pyörittelyä ja lattiatasossa suoritettavia lyhyitä tekniikkaharjoituksia. Molempien lajien harjoituksissa ryhmä venytteli yhdessä lämmittelyn jälkeen. Koko lopputunti käytettiin pariharjoitusten tekemiseen. Parit harjoittelivat erilaisia tekniikoita kuten maahan vientejä ja potkuja.

6.2 Tulkkauksratkaisut tilanteissa, joissa oli tarjolla visuaalinen malli

Tutkimuskysymykseemme, ”millaisia tulkkauksratkaisuja käytetään tilanteissa, joissa on tarjolla visuaalinen malli?”, havainnoimamme tulkit käyttivät yhteensä kolme erilaista ratkaisua. Nämä kolme toimintatapaa olivat ohjata kuuro asiakas katsomaan ohjaajan näyttämää mallia, liikkeen tuottaminen itse sekä liikkeen ”sanallistaminen” viittomin. Näistä vaihtoehtoista ohjaajan osoittaminen oli harvinaisimmin käytetty tapa. Ohjaajaa osoitettiin lähinnä tilanteissa, joissa ohjaaja näytti liikettä tai otetta parin avustuksella. Yleensä tulkit siis joko tekivät liikkeen itse tai sitten viittoivat sen mitä ohjaaja oli sanonut. Itse tehdyt liikkeet olivat usein sellaisia, joita olisi hyvin vaikeaa

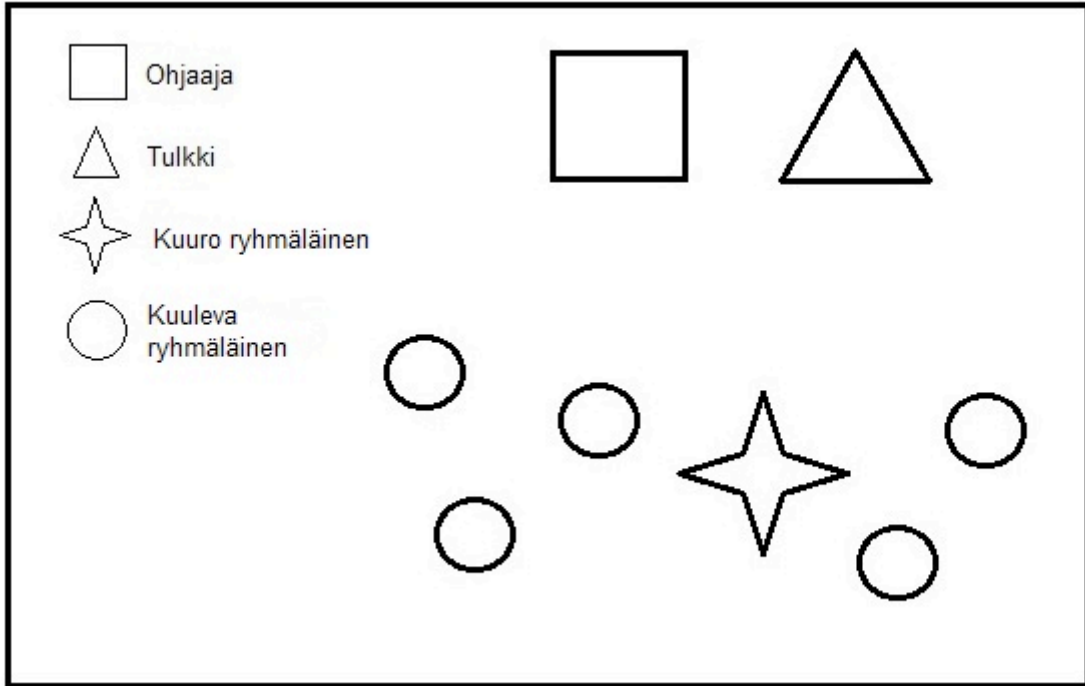
selittää viittomalla esimerkiksi tietyt lämmittävät liikkeet, joissa tapahtuu monta asiaa samanaikaisesti. Tulkit käyttivät myös edellä mainittujen tulkkausratkaisujen yhdistelmiä esimerkiksi viittomalla ensin sanallisen informaation ja osoittamalla ohjaajaa viittomisen jälkeen.

Huomasimme selkeän kaavaan siinä, milloin tulkit näyttivät tietynlaiset liikkeet itse ja milloin he selittivät ne viittomin. Pään ja jalkojen liikkeitä tulkit simuloivat viittoen, esimerkiksi niin, että nyrkki edusti päätä, jota käännettiin puolelta toiselle tai käsi edusti jalkaa, joka nousi seisomaan päkiän päälle. Kokonaisen kohteen klassifikaattorit edustavat kohdetta kokonaisuudessaan tai jotakin sen tyypillistä osaa (Jantunen 2003, 73). Klassifikaattorien kautta tulkit pystyivät siis helposti kuvaamaan esimerkiksi jalan eri osien toimintoja ja liikkeitä. Erityisesti jalkaterän asentoihin tai nilkan liikkeisiin liittyvät asiat tulkit viittoivat niin, että sormet ja kämmenselkä edustivat jalkaterää, ranne nilkkaa ja käsivarsi loppua säärtä. Käsien liikkeitä sen sijaan ei voida simuloida käsillä vaan liikkeet luonnollisestikin vain tuotettiin itse. Tällaisia liikkeitä olivat esimerkiksi käsien pyörykset.

6.3 Sijoittuminen

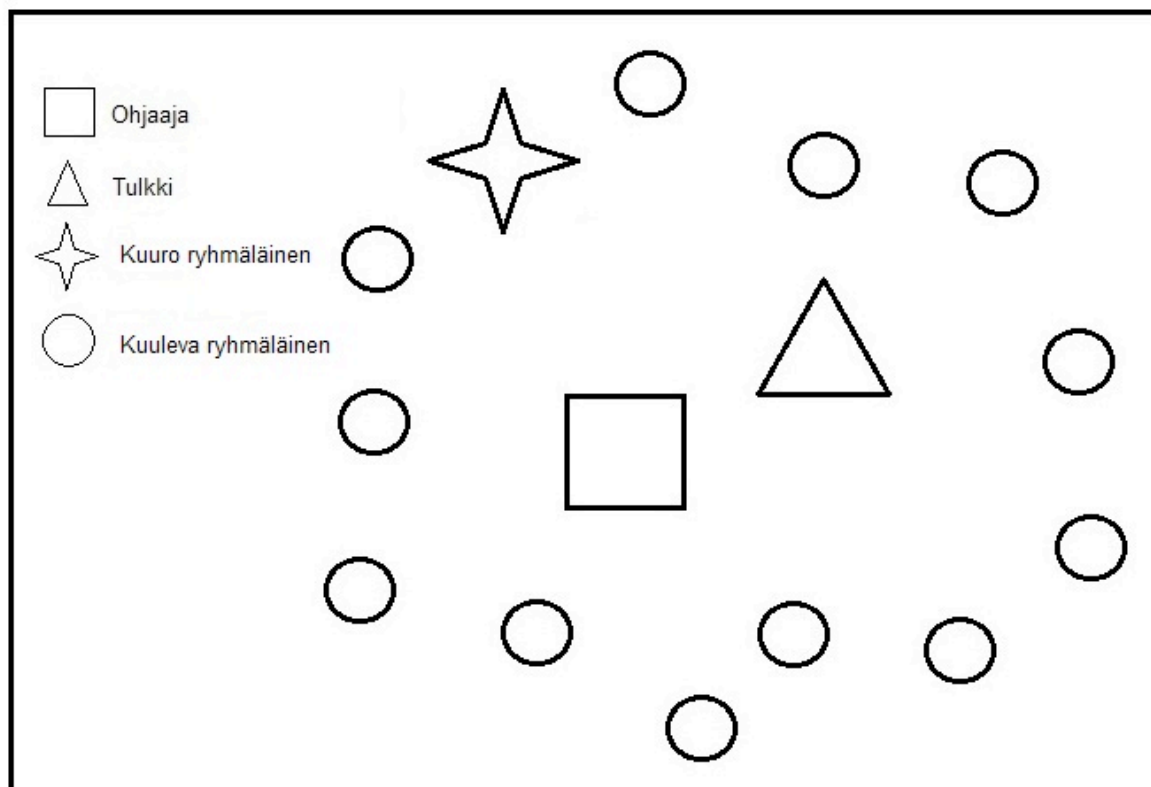
Tulkkauksen sujuvuuden kannalta tulkin sijoittuminen on erittäin tärkeä asia. Tulkkien tulisi muistaa, että kuurojen täytyy aina nähdä tulkkaus esteettömästi (Stewart ym. 2004, 46). Kamppailulajiharjoituksissa liikutaan paljon ja tehdään erilaisia harjoituksia niin seisten, kuin lattiatasossakin, joten katsekontaktin säilyttämiseksi tulkki joutuu liikkumaan paljon ja vaihtamaan paikkaa aina tarvittaessa.

Molempien lajien harjoituksissa ohjaaja antoi toistuvasti ohjeita koko ryhmälle. Tällöin tulkit pyrkivät seisomaan mahdollisimman lähellä ohjaajaa ja kohtisuoraan kuuron edessä (Kuva 1). Kuuron sijainti määritteli sen, seisoiiko tulkki ohjaajan oikealla vai vasemmalla puolella, mutta tulkit suosivat selvästi ohjaajan vasemmalla puolella seisomista.

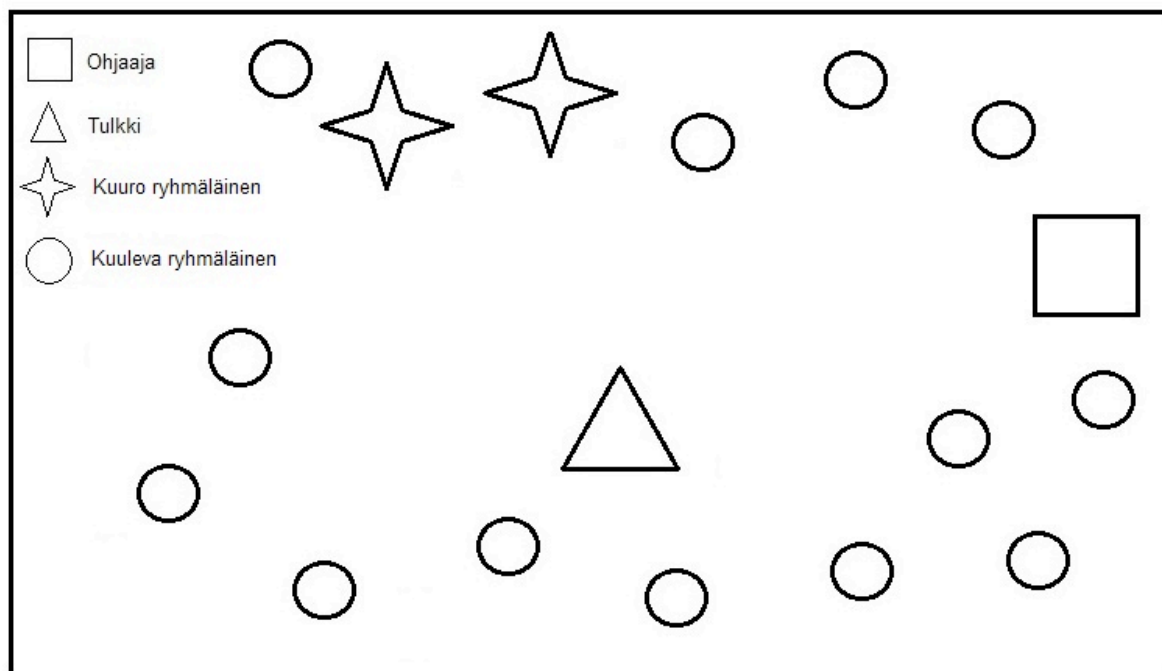
Kuva 1. Tulkin sijoittuminen ohjaajan ohjeidenannon aikana.

Taekwondo-harjoitusten alkulämmittelyssä, ryhmän juostessa ympyrää, tulkki seiso ohjaajan kanssa ympyrän keskellä (Kuva 2). Tulkki liikkui jatkuvasti pitääkseen katsekontaktinsa kuuroon asiakkaaseen. Ohjaaja liikkui myös koko ajan, mutta hän väisteli tulkkia luontevasti ja tilanne eteni melkein kuin se olisi koreografioitu etukäteen.

Kuva 2. Tulkin sijoittuminen taekwondo-harjoitusten alkulämmittelyjuoksun aikana.

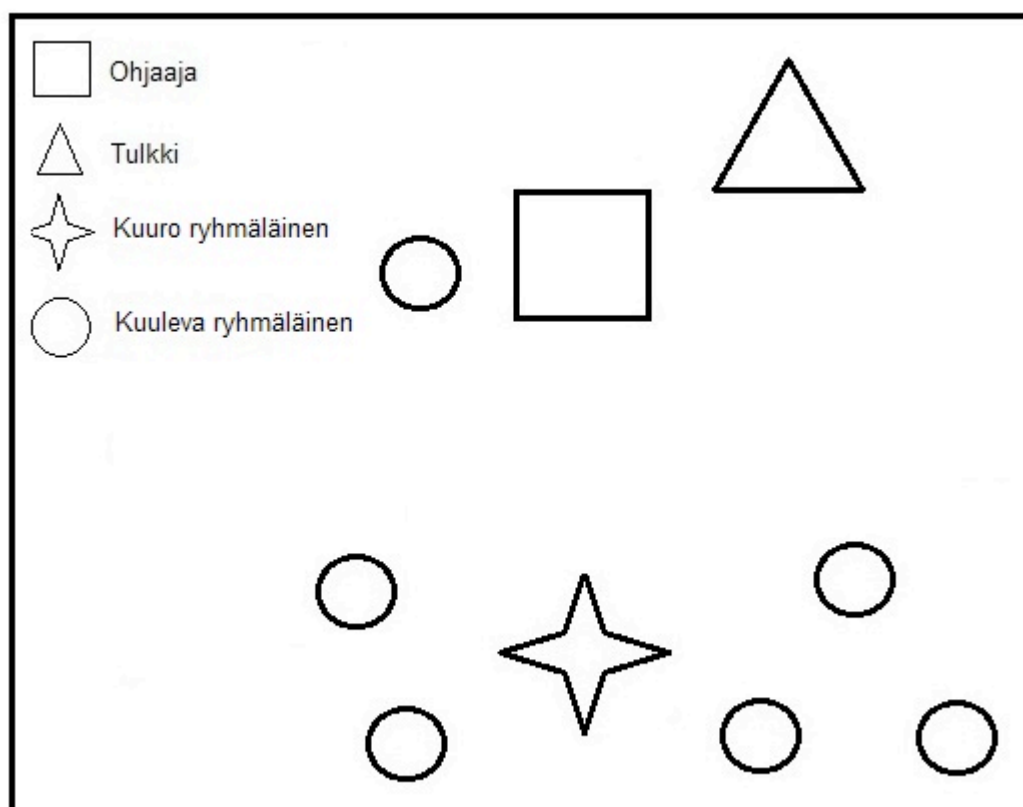
Brasilialaisen jiu-jitsun harjoitusten ryhmäkoko oli melko suuri. Niinpä alkulämmittelyssä tulkki ei seisonut aivan ohjaajan vieressä, sillä kuurot asiakkaat eivät olisi tuolloin nähneet tulkkia kunnolla suuren ihmismäärän vuoksi. Lisäksi valitsemassaan paikassa tulkki ei ollut niin suuressa vaarassa saada osumia lämmittelyliikkeistä kuin hän olisi ollut aivan ohjaajan vieressä (Kuva 3).

Kuva 3. Tulkin sijoittuminen brasilialaisen jiu-jitsun alkulämmittelyn aikana.

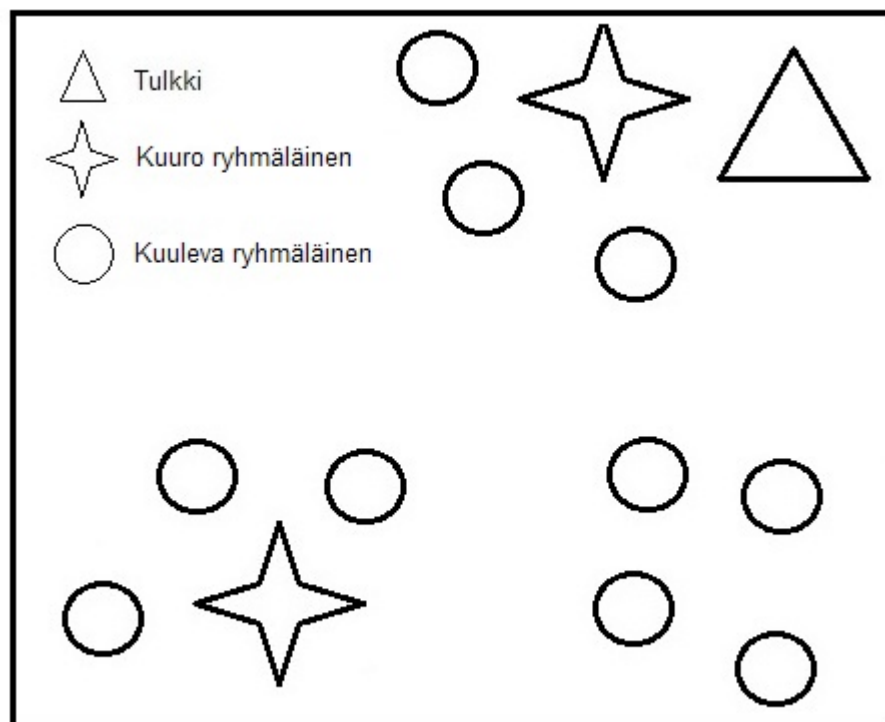
Taekwondo harjoituksissa ryhmän venytellessä lattiatasossa, myös tulkki istuutui lattialle. Näin tulkki onnistui pitämään asiakkaaseen suoran katsekontaktin myös venytysten aikana. Venytysten jatkuessa ohjaajan johdolla lattiatasosta ylöspäin, myös tulkki nousi ensin polvilleen ja lopulta ryhmän mukana seisomaan. Sekä taekwondon että brasilialaisen jiu-jitsun harjoituksissa oli tilanteita, joissa tulkin ja kuuron katsekontakti jostakin syystä katkesi. Tällöin tulkki etsi välittömästi itselleen uuden paikan, johon kuuro näki esteettömästi.

Ohjaajan näyttäessä ryhmälle jotakin liikettä parin kanssa, tulkki seiso i joko heidän vieressään tai hieman heidän takanaan, riippuen siitä, oliko näytettävä liike pystyssä vai maassa suoritettava. Välillä tulkki joutui kuitenkin siirtymään kauemmas, jottei olisi tiellä tai loukkaisi vahingossa itseään. Ohjaaja kertoi haastattelussaan olevansa sitä mieltä, että tilanteissa, joissa ohjaaja näyttää liikkeitä parin kanssa koko ryhmälle, tulkin kannattaisi sijoittua hieman ohjaajaa ja paria taemmaksi (Kuva 4). Molemmat haastateltavat kuurot kertoivat yleensä tällaisissa tilanteissa seuraavansa sekä tulkkausta että ohjaajan näyttämää esimerkkiä. Kuuro A huomautti, että jos katsoo vain ohjaajan demonstraatiota ei välttämättä saa tarpeellista tietoa esimerkiksi siitä, miten voimakkaasti liike tulee suorittaa.

Kuva 4. Tulkin sijoittuminen ohjaajan näyttäessä liikkeitä parin kanssa.

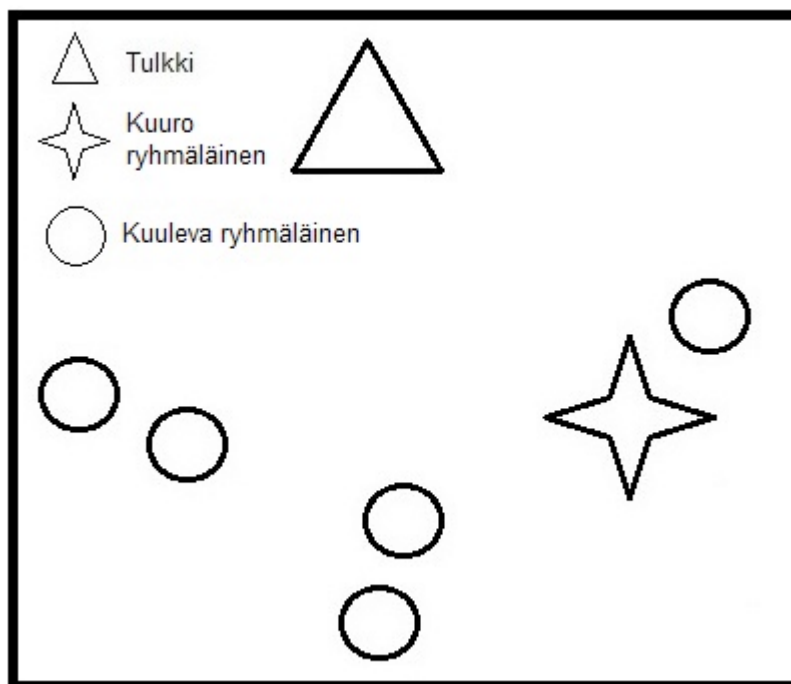
Brasilialaisen jiu-jitsun harjoituksissa paikalla olivat sekä Kuuro A että Kuuro B, mutta harjoituksiin oli tilattu vain yksi tulkki, Tulkki B. Yksi tulkki näytti riittävän harjoituksissa hyvin. Alkulämmittelyn jälkeen harrastajat jakaantuivat pienryhmiin tekemään harjoituksia, jolloin Kuuro A ja Kuuro B tekivät harjoituksia eri puolella salia. Tässä tilanteessa tulkki pystyi tulkkamaan vain yhdelle asiakkaalle. Kuuro B ei tuntenut tarvitsevana tulkkausta, joten tulkki sijoittui Kuuro A:n lähelle (Kuva 5). Tulkki kävi kuitenkin välillä kysymässä tarvitseeko Kuuro B tulkkausta.

Kuva 5. Tulkin sijoittuminen brasilialaisen jiu-jitsun harjoituksissa pienryhmäharjoitusten aikana.

Molemmissa harjoituksissa oli tilanteita, joissa kuurot eivät tarvinneet tulkkausta esimerkiksi pariharjoituksia tehdessä. Tällöin tulkki siirtyi seisomaan salin reunaan (Kuva 6). Kysyttäessä kuuroilta missä he toivoisivat tulkin seisovan pariharjoitusten aikana, molemmat vastasivat, että tulkin ei kannata seistä ihan harjoittelevan parin vieressä, jotta tulkki ei vahingossa loukkaisi itseään. Kuuro A toivoi tulkin seisovan vähän sivumpana, mutta niin, että hänet on kuitenkin helppo nähdä. Hän korosti, että tulkki ei saisi olla liian lähellä eikä vastavuoroisesti liian kaukana. Kuuro B vastasi, että tulkki voi seistä vähän kauempanakin, sillä tulkkausta tarvitessaan kuuro voi pyytää hänet itse paikalle.

Kuva 6. Tulkin sijoittuminen pariharjoitusten aikana, kun tulkkaukselle ei ollut tarvetta.

6.4 Pukeutuminen

Kamppailulajiharjoitusten urheilullisen luonteen vuoksi tulkin pukeutumisella on merkitystä. Tulkin vaatetuksen tulee olla sellainen, että tulkki pystyy tarvittaessa esimerkiksi kyykistymään tai istumaan lattialle.

Kamppailulajiharjoituksissa on usein tapana jättää kengät salin ulkopuolelle. Näin tekivät myös tulkit harjoituksissa. Molempien lajien harjoituksissa tulkit olivat pukeutuneet tilanteeseen sopivasti – urheilullisesti, mutta kuitenkin siististi. Haastatteluissa kysimme kuuroilta asiakkailta ja kamppailulajiohjaajalta heidän näkemyksiään tulkkien pukeutumiseen. Kuuro A toivoi, että tulkilla ei olisi päällään mitään viittomisen näkemistä häiritsevää kuten raidallista tai punaista paitaa. Sekä kuuro B että ohjaaja olivat sitä mieltä, että mitkä vaan vaatteet sopivat. Ohjaaja korosti, että tulkilla tulee olla sellaiset vaatteet, joissa hänellä itsellään on mukava olla.

Tulkilla B oli harjoituksissa mustavalkoraidallinen paita, joka saattaisi jossain tilanteessa olla asiakasta häiritsevä tekijä. Viittomakielen tulkin tulisi pukeutumisessaan suosia yksiväristä, ja välttää voimakkaita kuvioita sekä mustan ja valkoisen yhdistel-

miä (Stewart ym. 2004, 48). Kyseissä tilanteessa raidallinen paita ei ollut häiriöksi tulkkauksen ymmärrettävyyden kannalta.

6.5 Tarkkaavaisuus

Yksi tutkimuksessa vahvasti esille noussut seikka oli tulkin tarkkaavaisuus. Tämä ilmeni monellakin eri tapaa. Viittomakielen tulkin tulee tulkkaustilanteissa olla alati tarkkaavaisena, vaikka tulkattavaa ei juuri sillä hetkellä olisikaan, sillä muuten jokin tulkkausta vaativa asia saattaa mennä ohi. Kamppailulajien tulkkauksessa tarkkaavaisuuteen liittyy vielä omat ongelmansa. Ensinnäkin harjoituksissa oli jonkin verran meteliä ja ryhmäläiset liikkuivat paljon. Kamppailulajiharjoituksissa tulkki ei siis välttämättä huomaa tulkkauksen tarvetta yhtä helposti, kuin esimerkiksi luokkatilanteessa, ellei hän keskity kunnolla. Videomateriaalista kävi ilmi, että havainnoimissamme tilanteissa tulkit seurasivat harjoituksia hyvin tarkasti sivusta, vaikka tulkattavaa ei juuri sillä hetkellä ollut. Näin ollen tulkit myös huomasivat tulkkauksen tarpeen välittömästi ja tästä syystä tilanteet etenivät sulavasti.

Viittomakielen luonteeseen kuuluu odottaa katsekontaktin saamista, ennen kuin viittominen aloitetaan (Kuurojen Liitto ry, 2011). Jokisen (2000) mukaan kielen lisäksi käyttäytymisnormit, esimerkiksi katseen käyttö ovat kulttuurisessa mielessä tärkeä osa-alue, joka ohjaa viittomakielisten sosiaalista vuorovaikutusta (Malm 2000, 94). Tulkin täytyy siis olla varma siitä, että asiakas näkee tulkkauksen esteettömästi. Harjoituksissa liikuttiin niin paljon, että näköesteitä tulkkaukselle syntyi jatkuvasti. Taekwondoharjoituksissa oli tilanteita, joissa kuuro asiakas ei katsonut tulkkia juuri silloin kun tulkattavaa oli. Viittomakielessä huomion kiinnittämiseen käytetään muun muassa käden heilautusta tai kosketusta esimerkiksi käsivarteen (Kuurojen Liitto ry, 2011). Harjoituksissa tulkki pyrki kiinnittämään asiakkaan huomion kättään heiluttamalla ja odotti katsekontaktin syntymistä ennen tulkkauksen aloittamista.

Harjoituksissa tulkit tarkkailivat myös ohjaajan toimintaa voidakseen tuottaa laadukkaita tulkkausratkaisuja. Kun ohjaaja näytti liikettä ja selitti sen toteutustapaa yhtä aikaa, molemmat tulkit katsoivat jatkuvasti sivusilmällä ohjaajaa. Näin tulkit tiesivät kuinka sanalliset ohjeet kannattaisivat tulkata. Esimerkiksi ohjaajan sanoessa ”toinen

jalka polvitaiveeseen” tulkki vilkaisi ohjaajaa nähdäkseen kumpaa jalkaa hän tarkoitti ennen kuin tulkkasi saman informaation.

Harjoituksissa huomasimme, että tulkkien tuli olla tarkkaavaisia myös yleisellä tasolla. Kamppailulajiharjoitukset ovat ympäristö, jossa tapahtuu paljon ja välillä hyvin nopeallakin tahdilla. Tämän vuoksi tulkkien täytyi jatkuvasti tilassa liikkueensa varoa, etteivät he saaneet osuvia harjoittelevilta pareilta.

6.6 Viive

Kamppailulajiharjoituksissa on tärkeää, että kuuro ehtii katsoa sekä visuaalisen esimerkin näyttämistä että tulkkausta samanaikaisesti. Molemmat tulkit pitivät harjoituksissa varsin lyhyen viiveen. Tämä mahdollisti sen, että kuuro sai ohjaajan sanallisen informaation samaan aikaan hänen visuaalisen esimerkkinsä kanssa. Jos viive kasvaisi tällaisessa tilanteessa liian pitkäksi ei tulkkauksen ohjaus enää vastaisi demonstraatiota. Pidempi viive toki parantaisi tulkkauksen laatua, sillä Laineen (2006) mukaan se tukee viestin sisällön syvällistä ymmärtämistä (Hytönen & Rissanen 2006, 155). Kamppailulajiharjoituksissa lyhyt viive tuntuu kuitenkin palvelevan kuuroa asiakasta paremmin.

6.7 Haastatteluista esiin nousseita muita huomioita

Haastatteluista selvisi, että molemmilla kuuroilla asiakkailla on lähes aina harjoituksissa tulkki. Kuuro B toivoi, että harjoituksiin tilatulla tulkillä olisi lajista etukäteistietoa, mutta tärkeimpänä asiana hän piti kuitenkin tulkkauksen sujumista. Tarkkailemistemme tulkeista molemmilla oli jonkin verran taustaa kamppailulajien parissa. Kuurot haastateltavat kertoivat, että silloin kun tulkkia ei jostain syystä ole paikalla, he keskittyvät enemmän ohjauksen visuaaliseen puoleen. Kuuro A kertoi, että tulkin puuttuessa ohjaajat käyttävät enemmän eleitä. Kuuro B kertoi harrastaneensa lajia jo niin pitkään, että pärjää harjoituksissa ilman tulkkiakin.

Jokaisessa kamppailulajissa esiintyy luonnollisesti omaa termistöään, joka voi olla haasteellista tulkkille, joka ei tunne lajia entuudestaan. Haastatteluissa kävi ilmi, että

kuurot lajiharrastajat ovat itse keksineet ainakin joitakin viittomavastineita vieraskielisille termeille. Haastateltavien mukaan tulkit käyttävät sormitusta, jos käytettävä termi ei ole heille ennestään tuttu, ja tällöin kuuro asiakas voi viittoa tulkitte termiä vastaavan viittoman. Kuuro A:n mukaan termin ollessa tulkitte vieras, voi puuttuvan viittoman korvata lisäämällä tulkkaukseen enemmän visuaalisuutta.

Ohjaajan haastattelusta selvisi, että viittomakielen tulkkaus on hänelle jo ennestään tuttua muualtakin kuin kamppailulajien piiristä. Ohjaaja kertoi, että tulkkauksen läsnäoloa harjoituksissa ei edes huomaa vaan tilanteet sujuvat luonnollisesti. Ohjaaja korosti, että tulkin läsnäolo ei ole koskaan häirinnyt harjoituksia vaan on ennemminkin positiivista tavata uusia ihmisiä. Ohjaaja ei myöskään kokenut muuttavansa työskentelytapojaan kuurojen harrastajien läsnä ollessa. Vaikka ohjaaja itse ei osaa viittomakieltä muutamia viittomia lukuun ottamatta, hän koki kuitenkin tulevansa helposti toimeen kuurojen lajiharrastajien kanssa.

7 POHDINTA

Todellisuus on keskenään hyvinkin erilaisten yksilöiden ja kulttuurien rakentamaa ja siksi onkin epätodennäköistä, että yhteiskunta- ja käyttäytymistieteissä saavutettaisiin täysin yleispäteviä lakeja, jotka pitäisivät paikkaansa aina ja kaikkialla (Hirsjärvi ym. 2009, 19). Koska tapaustutkimuksen tulokset ovat aina rajoittuneet johonkin tiettyyn aikaan ja paikkaan (Hirsjärvi ym. 2003, 152), ei tästäkään tutkimuksesta voida tehdä lopullisia, vedenpitäviä johtopäätöksiä. Tämän tutkimuksen tavoitteena ei ollutkaan tutkia miten asiat absoluuttisesti ovat vaan ennemminkin tarjota näkökulmia ja esitellä erilaisia toimintatapoja viittomakielen tulkin työhön kamppailulajien parissa. Tässä tavoitteessa mielestämme myös onnistuimme.

Työmme olisi luonnollisestikin ollut kattavampi, jos havainnointiin olisi käytetty enemmän aikaa ja esimerkiksi tutkittavien lajien ja tulkkien määrää olisi kasvatettu. Aikataulullisesti tämä olisi ollut kuitenkin liian haastavaa. Kerättävän aineiston koko onkin säädeltävä sellaiseksi, että sen keräämiseen ei kulu liikaa aikaa (Hirsjärvi ym. 2003, 166). Todennäköisesti tulkkien ratkaisut esimerkiksi sijoittumisen ja pukeutumisen kannalta eivät todennäköisesti olisi varioineet kovin suuresti vaikka otanta olisi ollut laajempi.

Tutkimuksemme tärkeimpään kysymykseen, eli millaisia tulkkausratkaisuja käytetään tilanteissa, joissa on tarjolla visuaalinen malli, saimme jokseenkin tyydyttävän vastauksen. Tulkit käyttivät kolmea tapaa eli informaation sanallistamista, liikkeen itse tuottamista ja ohjaajan osoittamista sekä edellä mainittujen yhdistelmiä. Tietenkin otantaa kasvattamalla käytettyjen tulkkausratkaisujen määrät suhteessa toisiinsa olisivat voineet näyttäytyä erilaisina, mutta tavoitteenamme ei ollutkaan määrittää suosituinta tulkkausratkaisua vaan yksinkertaisesti esitellä käytettyjä vaihtoehtoja. Tutkimuskysymyksen lisäksi saimme kerättyä tietoa tulkkien sijoittumiseen, pukeutumiseen, tarkkaavaisuuteen sekä viiveeseen liittyen. Tämän lisäksi haastatteluista nousi esiin myös muita huomion arvoisia seikkoja. Tuloksiamme voidaan hyödyntää kamppailulajien tulkkauksessa.

Työmme ei tarjoa suuria, viittomakielen tulkkausalaan mullistavia tuloksia. Tutkimuksemme esittelee varsin arkisia tulkkaukseen liittyviä asioita, jotka ovat varmasti monelle ammattitulkille itsestäänselvyyksiä. Tutkimuksemme hyöty on kuitenkin siinä, että se esittelee vaihtoehtoja ja näkökulmia liikuntatilanteiden tulkkaukseen ja näin kokoaa yhteen työhön niitä huomioon otettavia asioita, jotka yksityiskohtaisuudessaan ovat tulkkauksen onnistumisen kannalta erittäin oleellisia. Koska Kelan (2012c) mukaan asiakas ei voi toivoa tilaukseensa tiettyä tulkkia, saattaa tulkkien vaihtuvuus myös harrastustulkkauksessa olla suurta. Tämän vuoksi tähän tutkimukseen keräämämme tieto on tärkeää ja hyödyllistä tulkeille, joille kamppailulajien tai muiden vastaavien liikuntatilanteiden tulkkaus ei ole ennestään tuttua.

Tulkkausratkaisuja tilanteissa, joissa tarjotaan yhtä aikaa visuaalinen malli ja verbaalinen ohjeistus, ei ole tutkittu aikaisemmin. Tämä seikka kuitenkin nousee todella usein esille esimerkiksi opiskelutulkkauksessa. Tutkimuksemme on siis ensimmäinen, jossa tätä ongelmaa on pyritty selvittämään. Tutkimuksen suppeuden vuoksi, jää muutamia kysymykset vielä vaille vastausta. Esimerkiksi onko käsien liikkeistä puhuttaessa paras tulkkaustapa liikkeiden tuottaminen itse? Liikuntatilanteisiin tällainen tulkkausratkaisu sopii hyvin, mutta virallisemmissä tilanteissa vaihtoehtoiselle toimintatavalle voisi olla käyttöä. Jatkotutkimuksessa voisi olla aiheellista tutkia olisiko tällaiselle, jollakin tapaa kovin maanläheiselle, tulkkausratkaisulle olemassa muita vaihtoehtoja. Olisi myös kiinnostavaa saada lisää tietoa siitä, miten usein mitään aikaisemmin esiteltyistä kolmesta tulkkausratkaisua käytetään suhteessa toisiinsa. Tämä vaatisi huomattavasti suuremman otoksen, kuin mitä tämän opinnäytetyön puitteissa pystyttiin käsittelemään. Lisäksi olisi mielenkiintoista tietää, miten tulkit itse kokevat erilaisten tulkkausratkaisujen toimivan tällaisissa tilanteissa, ja miksi he käyttävät mitään ratkaisua missäkin tilanteessa.

Omat tuntemuksemme tulkatuista kamppailulajiharjoituksista olivat erittäin positiivisia. Harjoitusten tunnelma oli hyvin vastaanottavainen. Kuurot tuntuivat integroituneen kuulevien lajiharrastajien joukkoon mainiosti ja ryhmäläisten kanssakäyminen kuurojen kanssa oli luonnollista. Molempien lajien harrastajajoukko oli varsin heterogeeninen, ikäjakauma ryhmässä oli laaja ja molemmat sukupuolet olivat edustettuina. Myös tulkkeihin suhtauduttiin harjoituksissa hyvin ja he sulautuivat harjoitusympäristöön luontevasti. Erityisesti ohjaajan haastattelu antoi kamppailulajiharrastuksesta

kuvan kannustavana ja hyväksyvänä ympäristönä, jonne kaikki lajeista kiinnostuneet ovat tervetulleita taustastaan riippumatta.

LÄHTEET

Euroopan komissio 2007. Urheilun valkoinen kirja. Luxemburg: Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto.

Ferrie, Eddie 1989. Taekwondo. Traditional art & modern sport. Marlborough, Wiltshire: The Crowood Press.

Gebron, Julie 2000. Sign the Speech. An introduction to Theatrical Interpreting. 2. painos. Hillsboro, OR: Butte Publications, Inc.

Gracie, Renzo & Gracie, Royler & Peligro, Kid & Danaher, John 2001. Brazilian Jiu-Jitsu: theory and technique. Invisible press in association with Editora Gracie.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2003. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Humphrey, Janice H. & Alcorn, Bob J. 2007. So you want to be an interpreter? An introduction to sign language interpreting. Seattle, WA: H&H publishing company.

Hynynen, Heidi & Pyörre, Susanna & Roslöf, Raija 2003. Elämä käsillä. Viittomakielentulkin ammattikuva. Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi 2006. Käden käänneessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Jantunen, Tommi 2009. Johdatus suomalaisen viittomakielen rakenteeseen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Kaarninen, Pekka & Rinne, Tapani 2000. Suomen Kuurojen Urheiluliiton historia 1920-2000. Suomen Kuurojen Urheiluliitto.

Kela 2012a. Yhteistyökumppanit. Tulkkauspalvelut. Tietoa kunnille. Viitattu 23.4.2013. <http://www.kela.fi/tietoa-kunnille>

Kela 2012b. Henkilöasiakkaat. Vammaistuet. Vammaisten tulkkauspalvelut. Tulkin tilaaminen. Viitattu 23.4.2013. http://www.kela.fi/vammaisten-tulkkauspalvelut_tulkin-tilaaminen

Kela 2012c. Henkilöasiakkaat. Vammaistuet. Vammaisten tulkkauspalvelut. Tulkin tilaaminen. Kuka tulee tulkiksi. Viitattu 23.4.2013. http://www.kela.fi/tulkin-tilaaminen_kuka-tulee-tulkiksi

Kirjonen, Sanna 2009. Kommunikaatio kuurosokeiden liikuntatuokiossa. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

Kuronen, Juuso 2012. "Nyt helähti piparkakkuhyllly!". Suomalaisen viittomakielen salibandyviittomien luokittelu. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

Kuurojen Liitto ry, 2011. Viittomakielinen työntekijä – yksi meistä. Viestintä. Esitteet, oppaat, lomakkeet... Oppaat. Esite työnantajalle. Viitattu 28.4.2013. <http://www.kl-deaf.fi/Page/5d4417d8-ddae-4d74-b440-39a14924f38b.aspx?groupId=f4b8a2e0-c8f7-478e-a709-e05774aa7eff&announcementId=99557b5a-5005-4132-871f-e3223ebc0882>

Laitinen, Maarit & Marku, Satu 2002. Viittomakielentulkin työn muotoseikat. Diakonia ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta 2010/133. Viitattu 31.3.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100133>

Malm, Anja 2000. Viittomakieliset Suomessa. Helsinki: Finn Lectura.

Mäki, Kirsi 2012. Esittely; Sivupersoonaa. Email vilma.pekkariinen@suomi24.fi 30.10.2012.

Opiskelutulkki.fi 2013. Opiskelutulkkaus. Mitä opiskelutulkkaus on? Viitattu 31.3.2013. <http://www.opiskelutulkki.fi/opiskelutulkkaus/mita-opiskelutulkkaus-on>

Opiskelutulkki.fi 2013. Opiskelutulkkaus. Tulkkauksen vaikutus opiskeluun. Viitattu 31.3.2013. <http://www.opiskelutulkki.fi/tulkille/tulkkauksen-vaikutus-opiskeluun>

Pietilä, Laura 2012. Liikettä kentällä. Kuvailevat verbit futsalin pelitilanteiden kerronnassa. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö.

Salmi, Eeva & Laakso, Mikko 2000. Maahan lämpimään. Suomen viittomakielisten historia. Helsinki: Kuurojen Liitto ry.

Stewart, David A. & Schein, Jerome D. & Cartwright, Brenda E 2004. Sign Language Interpreting. Exploring Its Art and Science. 2.painos. Boston, MA: Pearson Education, Inc.

Suomen ITF Taekwon-Do ry 2013. Taekwon-Do. Taekwon-Don osa-alueet. Perustekniikat. Viitattu 11.3.2013. <http://www.taekwon-do.fi/taekwon-do2/taekwon-don-osa-alueet/perustekniikat/>

Suomen Kuurojen Urheiluliitto ry 2013. Yhteystiedot. Lajit ja toimikunnat. Viitattu 26.3.2013. <http://www.skul.org/yhteystiedot/lajit-ja-toimikunnat>

Suomen viittomakielen tulkit ry 2013a. Viittomakielen tulkit. Palkkaus. Viitattu 23.4.2013. <http://www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit-suomessa/palkkaus/>

Suomen viittomakielen tulkit ry 2013b. Viittomakielen tulkit. Viitattu 28.3.2013. <http://www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit-suomessa/>

Winston, Elizabeth A. 2004. Educational interpreting. How it can succeed. Washington, D.C.: Gallaudet University Press.

LIITTEET

Liite 1: Kuvauslupa

Lupa

Annan luvan Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoille kuvata nauhoitteen/nauhoitteita, jossa olen osallisena. Luvan ehdot ovat seuraavat.

Nauhoitteita käytetään aineistona Humanistisen ammattikorkeakoulun viittomakielentulkin koulutusohjelman kahden opiskelijan opinnäytetyöhön. Nauhoitteita ei liitetä valmiiseen opinnäytetyöhön eikä julkaista mitenkään, vaan ne toimivat ainoastaan tutkimusvälineenä. Aineisto saatetaan arkistoida Humanistisessa ammattikorkeakoulussa.

Helsingissä__ / __ 2013

Nimen selvennys:

Allekirjoitus

Liite 2

Kuurot:

1. Oletko harrastunut lajia ilman tulkkausta?
2. Kuinka harjoitukset sujuvat, jos tulkki ei ole paikalla?
3. Käyttävätkö tulkit samoja, yhdessä sovittuja, viittomia?
4. Miten viittomat ovat syntyneet?
5. Mitä toivot tulkit harjoituksissa, millainen tulkin pitäisi olla?
6. Onko tulkin pukeutumisella väliä?
7. Jos ohjaaja näyttää liikettä ja antaa samalla lisäohjeita suullisesti, katsotko ensisijaisesti tulkkausta vai ohjaajan mallia?
8. Luuletko, että saisit saman informaation ohjaajan näyttämästä esimerkistä ilman tulkkausta?
9. Kun teet harjoituksia parin kanssa, haluatko että tulkki pysyy lähellä vai onko parempi, että menee kauemmas?

Ohjaaja:

1. Onko viittomakielen tulkkaus sinulle tuttua? Kuinka usein olet ollut osallisena tilanteissa, joissa on ollut viittomakielentulkkaus?
2. Millaiseksi koet tulkin läsnäolon harjoituksissa?
3. Onko tulkkaus koskaan häirinnyt työskentelyäsi?
4. Koetko, että tulkin pukeutumisella on merkitystä?
5. Mitä olet mieltä siitä, jos tulkki tulisi jakkupuku päällä?
6. Mihin tulkin kannattaa mielestäsi sijoittua harjoituksissa?
7. Muutatko työskentelytapojasi, kun paikalla on viittomakielinen asiakas, jolle tulkataan?